

component in the educational process of preschool, school and special schools should be created. Presented research and effectiveness of developed methods of. It is found the general issues of inclusion and successful education and school socialization of students with disabilities. Defined organizational, procedural and psychological factors that affect the quality of education for children with disabilities and the positive trends in the development of educational integration. Developed conditions and characteristics of the educational-psychological process according to the real socio-economic situation in Ukraine. Proposed methods of inclusion of "special" student in the educational process of the school and features using correction techniques during lessons. Revised the problematic questions regarding principles of work of a specialist (assistant teacher, special psychologist, speech therapist), which implements the work on the inclusion of psychological and pedagogical support of mentally challenged, autistic students and children with speech disorders in the school environment of a regular school. Shown the essence of the concept and content of professional and personal competence of specialists in the field of inclusive education for children with mental disorders, severe speech disorders and autism. Discovered and disclosed the relationship between efficiency of inclusion of students with "special needs" and psycho-pedagogical support of their parents.

Key words: educational integration, inclusive form of education, children with intellectual, speech and autistic disorders, teachers assistant, special (practical psychologist), corrective pedagogue.

Стаття надійшла до редакції 14.05.2017 р.

Статтю прийнято до друку 16.05.2017 р.

УДК:376-053.4:159.947

Ярич О.Я.

РОЗВИТОК ВОЛЬОВОЇ СФЕРИ В РАНЬОМУ ОНТОГЕНЕЗІ В КОРЕКЦІЙНІЙ ПЕДАГОГІЦІ

У статті розкриваються особливості розвитку вивчення вольової сфери в ранньому онтогенезі. Проаналізовано періоди та етапи становлення волі в онтогенезі. Висвітлено дослідження науковців в загальній та спеціальній літературі з даної проблематики, які показали, що становлення волі в онтогенезі розуміється як проходження ряду стадій, які послідовно ускладнюються та пов'язані з віковими етапами психічного розвитку, між якими зберігається внутрішня наступність, що дозволяє розглядати її онтогенез як поступовий, розгорнений у часі процес, який характеризується все більш складними формами поведінки. Обґрунтована необхідність вивчення формування вольової сфери в корекційній педагогіці, тому що її психологічні передумови включають розвиток здібностей до оволодіння своєю поведінкою та своїми психічними процесами, внутрішньою саморегуляцією діяльності, подоланню перешкод у досягненні мети, тобто механізми вольової поведінки. Відзначається взаємозв'язок становлення волі та формування особистості дитини, яка у своєму розвитку проходить ряд вікових періодів, на кожному з яких вольові процеси відіграють значну роль.

Ключові слова: вольова регуляція, вольова сфера, воля, кінестетичне відчуття, мотивація, онтогенез.

Особливості вивчення розвитку вольової сфери в корекційній педагогіці проаналізовано в дослідженнях багатьох вчених, зокрема Е. Я. Альбрехт, Л.С.Виготський, Л. В. Занков, І. П. Лаужікас, В.В.Лебединський та ін. Відхилення в розвитку вольової сфери виражаються в безініціативності дитини, в його нездатності до вольових зусиль при наявності труднощів, до вольових затримок імпульсивних реакцій, в недостатній здатності до довільної регуляції рухів і пізнавальних психічних процесів.

Узагальнюючи результати досліджень порушень вольової регуляції у дітей з психофізіологічними порушеннями, С.Я. Рубінштейн зазначав, що ці порушення проявляються в різних ситуаціях в різному ступені. Найбільш виразно безініціативність дітей виражається в діях, пов'язаних з труднощами, і в діях з віддаленими результатами, які не відповідають безпосереднім бажанням дитини. У випадку, де дія прямо пов'язане із задоволенням бажань, така дитина показує значну наполегливість і цілеспрямованість, долаючи труднощі.

Виникнення вольового процесу зазвичай пов'язують із найбільш ранніми виявами психічної діяльності індивіда. Нею є рефлексорна діяльність. Вона являє собою своєрідний "матеріал", з якого згодом утворюється воля. У внутрішній структурі рефлексу вже наявні всі необхідні компоненти, з яких потім складатиметься розвинений вольовий процес. До них належать спонукання, спосіб дії, який виникає під її впливом, та результат (зміни чи збереження зовнішньої або внутрішньої ситуації). Проте ці компоненти спочатку функціонують як дифузна цілісність: вони ще не диференційовані і не набули автономності як психічні утворення. Тому спадковий за природою рефлекс є сенсомоторною цілісністю.

Перехідним від рефлексорного до вольового станом є бажання. Як своєрідне емоційне

утворення воно має більш високу психічну організацію. Бажання сигналізує про зародження примітивної структури свідомості індивіда: ще не усвідомленої, але такої, яка набула певної активності. Подібно до рефлексу, воно містить прагнення перейти в дію — цей невід'ємний атрибут вольового процесу. Бажання як елементарна емоційна форма життя має місце доти, доки з'явиться життя інтелектуальне.

Проблема розвитку вольової поведінки в онтогенезі залишається актуальною в сучасній психологічній науці. Видатні науковці підкреслюють важливе значення волі в період формування особистості дитини, тому що її психологічні передумови включають розвиток здібностей до оволодіння своєю поведінкою та своїми психічними процесами, внутрішньою саморегуляцією діяльності, подоланню перешкод у досягненні мети, тобто механізми вольової поведінки. Таким чином, відзначається взаємозв'язок становлення волі та формування особистості дитини, яка у своєму розвитку проходить ряд вікових періодів, на кожному з яких вольові процеси відіграють значну роль.

Огляд ряду вітчизняних досліджень, які присвячено цій проблемі, дає можливість умовно виділити два періоди у вивченні стадій становлення волі в онтогенезі.

До першого періоду можна віднести дослідження 60-70-х років ХХ ст., в яких основна увага приділялася визначенню початкової стадії становлення вольової сфери. Так, окремі вчені початок розвитку волі бачать у формуванні довільних рухів немовля, деякі співвідносять його з раннім віком, коли дії дитини починають опосередковуватися мовою дорослого або відносять його до дошкільного віку, коли виникає перша ієрархія мотивів, можливість діяти за зразком і дії дитини приймають усвідомлений характер. Інші дослідники вважають, що вольова регуляція починається з молодшого шкільного віку, коли дитина стає здатною свідомо вибирати мету своїх дій і протистояти ситуативним мотивам, свідомо керувати своїми пізнавальними процесами та діяльністю, в тому числі й навчальною.

Таким чином, при визначенні стадій розвитку волі вітчизняні психологи спираються на три основних фактори: розвиток мовлення, мотивації та формування усвідомленості дитиною своєї поведінки.

Так, у зв'язку з розвитком мовленнєвої діяльності М.Й. Боришевський [3] виділяє дві стадії становлення волі в онтогенезі, вказуючи як на значення зовнішнього мовного впливу дорослого під час формування вольової поведінки дитини, так і на внутрішнє усвідомлене регулювання нею засобами мови власних дій. Автор вважає, що перша стадія становлення вольової поведінки здійснюється під впливом безпосереднього зовнішнього контролю дорослого, який здійснюється вербально, й характеризує її, як стадію виконавчого самоконтролю, яка відбувається у дітей до моменту вступу до школи. Друга стадія формування волі, як відносно стійкої якості, починається з молодшого шкільного віку й протікає одночасно за двома напрямками: вироблення навичок здійснення самоконтролю й розвитку внутрішніх спонукань до постійного контролювання власної поведінки, спираючись на чіткі вказівки дорослого.

На думку ж І.П. Лаужікас [7], перша стадія розвитку волі зароджується ще до появи мовлення. На цій стадії діти можуть здійснювати довільні вчинки, які, однак, спонукаються миттєвими мотивами. Друга – є власне вольовою й виникає з появою мовлення, в її основі лежать вчинки, які здійснює дитина при усвідомленні мотивів. У зв'язку з цим, для формування вольової поведінки дитини вчений пропонує використовувати мовні висловлювання, які необхідно включати в різні види діяльності – ігрову, трудову, навчальну.

Освітлюючи результати своїх досліджень, В.С. Мухіна [8] чітко не виділяє стадії розвитку волі, але відмічає, що мовлення не відразу набуває в поведінці регулюючого значення: дитина опановує навичками словесного напрямку й регулювання власної діяльності, використовуючи ті форми керування поведінкою, які раніше до неї застосовували дорослі, тобто становлення вольової поведінки залежить від формування навичок мовленнєвого планування й регуляції своєї діяльності.

Таким чином, вчені відмічають зв'язок процесів розвитку волі й мовлення, але в той же час залишається практично не вивченим взаємозв'язок мовленнєвої та вольової діяльності в динаміці їхнього розвитку в онтогенезі.

Інше розуміння стадій розвитку волі у Е.М. Баканова [1], яке ґрунтується на тому, що формування вольової поведінки пов'язано зі становленням мотивації діяльності й відбувається протягом усього життя людини. У зв'язку з цим дослідник виділяє п'ять стадій становлення волі.

Початкова – стадія довільних рухів – виявляється в дитинстві, коли здійснювані рухи пов'язані з надбанням сигналів умовного значення. Їх автор вважає найпростішою формою вольового акту. Друга – стадія натуральної супідрядності мотивів – з'являється у дитини раннього віку. Вона передбачає вибір дітьми більш важливого мотиву та утримання його в момент подолання перешкод: дитина може продовжувати вимагати іграшку, яка сподобалася, навіть якщо забрати її з поля зору або переключити увагу малюка на інший предмет. У віці 3-4 років, як стверджує психолог, відбувається перехід від стадії натуральної супідрядності мотивів до третьої – стадії цілеполягання, в якій спонукання «прив'язується» до проміжного результату діяльності. Процес цілеполягання виникає під час гри, тому що в ній уперше з'являється мета й супідрядність мотивів, за рахунок чого досягається найбільша сила вольової регуляції при подоланні труднощів. На четвертій стадії – ціле-мотиваційного контролю – спонукання до дії відбувається через усвідомлення мотивів і приведення їх у зв'язок із засобами та метою. Вона проявляється починаючи зі старшого шкільного віку в зв'язку з розвитком здатності усвідомлювати мотиви своєї поведінки, тобто коли мета стає життєвою й зростає значимість її наслідків, коли виникає необхідність у звіті за свої дії та вчинки. І остання – стадія «свободи волі» – припускає осмислення всіх зв'язків виконуваної діяльності: правильну постановку мети, вибору засобів для її досягнення та передбачення всіх результатів при досягненні мети.

Дослідження початку 90-х років минулого століття становлять другий період розробки проблеми розвитку вольової поведінки.

Наприклад, О.О. Смірнова [9] розглядає розвиток волі в ранньому онтогенезі як єдність становлення власних прагнень, бажань дитини, їхньої усвідомленості й стійкості. Психолог виділяє п'ять етапів розвитку вольової поведінки, вважаючи, що вони визначаються специфічним для кожного віку змістом мотивів діяльності дитини та формами опосередкування її поведінки в спільній життєдіяльності з дорослим. Як перший етап становлення довільності поведінки автор розглядає появу перших рухів немовля, спрямованих на предмет. На другому етапі мотивація поведінки дитини (після року) викликається словом дорослого, котре виступає як засіб фіксації дії та оволодіння власною поведінкою, й яке має форму осмисленого виконання інструкцій дорослого. На третьому етапі вольові дії молодшого дошкільника (3-4 року) опосередковуються образом дорослого та ігровою роллю. Наступний етап розвитку волі О.О. Смірнова пов'язує з формуванням умінь співвідносити свою поведінку з правилами у дітей 4-5 років. І тільки на останній стадії розвитку вольової поведінки дитина старшого дошкільного віку може самостійно усвідомлювати та мотивувати свою поведінку без участі дорослого. Дослідник робить висновок про те, що мотивація та усвідомленість виступають єдиним цілим у становленні вольової поведінки дошкільника. А для того, щоб дія стала усвідомленою, вона повинна здійснюватися в контексті значущих для дитини мотивів, які є власне її, а не нав'язані дорослим.

Саме осмисленість діяльності, усвідомлення дитиною себе як суб'єкта діяльності виділяється як показник розвитку волі Л.О. Кожаріною [5], котра описує чотири стадії становлення вольової поведінки людини. Перша виявляється у дітей молодшого дошкільного віку, і полягає в розвитку вміння усвідомлювати правила поведінки, орієнтуватися на них, помічати свої та чужі їх порушення в різних ситуаціях.

На другій стадії, у середньому дошкільному віці, дитина може зрозуміти ситуацію за допомогою дорослого. Дошкільники цього віку вже можуть аналізувати власні дії, які виконують за інструкцією або правилами, заданими дорослими. На третій – в старшому дошкільному віці відбувається самостійне осмислення дитиною ситуації та себе в ній. Формується здатність стати на позицію дорослого й оцінити свою поведінку або діяльність мовби з його погляду. До семи років діти досягають четвертої стадії розвитку вольової поведінки, на якій вони здатні володіти не тільки собою, а ситуацією в цілому, повністю усвідомлювати свою поведінку та можуть передбачати результати своєї діяльності.

Особливий інтерес викликає робота цього періоду Т.І. Шульги, котра вважає, що становлення вольової регуляції поведінки проходить ряд стадій, які послідовно ускладнюються. Вони на кожному віковому етапі мають специфічні характеристики, а з розвитком стають більш гнучкими, допомагаючи людині адекватно керувати своєю поведінкою. Автор описує стадії розвитку волі, співвідносячи їх з етапами розвитку особистості в онтогенезі.

Першу стадію вольової регуляції поведінки автор називає «праособистісною (або суб'єктною)

довільною регуляцією», яка дозволяє дитині вчитися керувати (опанувати керуванням) своєю активністю, сприяє формуванню її вольових якостей у ранньому та дошкільному віці. Друга стадія – це «особистісна довільна саморегуляція», котра дозволяє усвідомлено керувати собою, своїми пізнавальними процесами, поведінкою протягом молодшого шкільного і підліткового вікових періодів; виявляється в досягненні самостійно поставлених цілей, у подоланні перешкод і труднощів, у виробленні власних способів регулювання своєї поведінки тощо. Третя – це стадія «особистісного рівня довільної регуляції», тобто власне вольової регуляції, яка характеризується високою зрілістю в оволодінні засобами досягнення цілей, саморегулювання діяльності та поведінки в підлітковому і старшому шкільному віці. Отже, становлення волі в онтогенезі науковцем розуміється як проходження ряду стадій, які послідовно ускладнюються та пов'язані з віковими етапами психічного розвитку, між якими зберігається внутрішня наступність, що дозволяє розглядати її онтогенез як поступовий, розгорнений у часі процес, який характеризується все більш складними формами поведінки.

Характеризуючи вольову сферу дитини, вчені-психологи відмічають надзвичайну слабкість волі в ранньому дитинстві. У цьому віці розвиток волі і вольової регуляції відбувається як становлення власних прагнень, бажань дитини й оволодіння нею довільними рухами і діями.

Так, дослідження А.М. Давидової, свідчать про наявність початкових форм вольових проявів у ранньому дитинстві, які схожі за психологічним механізмом з вольовими проявами дорослих, але відрізняються від них за життєвим змістом. Ці прояви не мають свідомої спрямованості і не є зрілою формою вольової діяльності. Розвиток волі поступово ускладнюється: від несвідомих прагнень дитини до оволодіння своїми рухами, до вибіркових, цілеспрямованих бажань, в основі яких лежить одна домінуюча емоція задоволення, яка не має всебічного інтелектуального обґрунтування, хоча б короткої, але відстрочки, затримки здійснення свого бажання (просте очікування) і, нарешті, до одночасного переживання двох протилежних одна одній емоцій, із здатністю не лише відстрочки свого бажання, але й переборення свого ставлення до певного явища в період відстрочки.

І.О. Сікорський у своєму дослідженні також показав початкові моменти проявів волі та її становлення, дав класифікацію вольових дій. Вчений зазначав, що дитині дуже легко можна нав'ювати певні думки, дії, навчити стримувати прояви афективної поведінки. Він наголошував на необхідності розпочинати вправлення дитини у вольових діях якомога раніше, а найкраще – уже на першому році життя, оскільки цей вік на його думку, є вихідною точкою у вихованні у неї хороших звичок. Дитині треба змальовувати план її дій, вчити стримувати афекти і через наслідування реалізовувати власні вольові акти. Все це лягає у фундамент розвитку вольових здібностей у дитини.

Аналізуючи механізм вольової дії, М.М. Ланге показав, що вольовий рух є результатом емпіричного вивчення на рухах, спочатку мимовільних, але таких, що дали певне кінестетичне відчуття. Простежуючи хід онтогенетичного розвитку, він відмітив, що у маленьких дітей у процесі утворення вольових рухів особливу роль відіграють автоматизовані багаторазові повторення одного і того ж руху, який один раз вдався. Виконані рухи і викликані ними кінестетичні відчуття самі відразу викликають попередній рух, що повторюється багато разів, у результаті чого дитина навчається здійснювати вольові дії.

Результати досліджень М.П. Денисової, Н.Л. Фігуріна показали обумовленість розвитку довільності у ранньому віці предметами і виконанням дитиною словесних вимог дорослого. Розвиток довільності полягає у переході дитини від усвідомлення зв'язку між рухом і його результатом до свідомого виконання перших доручень дорослих, тобто рухи дитини, спрямовані на отримання бажаного результату (звук, переміщення у просторі іграшки), набувають все більш цілеспрямованого характеру.

Отже, деякі дослідники розглядають весь період раннього дитинства лише як передумова для формування волі. Але є й такі дослідження, в яких повністю заперечується наявність волі не лише у ранньому віці, а й у молодшому дошкільному. Такої думки дотримуються грузинські психологи. Так, М. Р. Догондзе, вивчаючи волю дошкільників у процесі занять, дійшла висновку, що до п'яти років діти не можуть здійснювати вольову поведінку. Подібної думки дотримується і Р.А. Кварцхава, який у своїх дослідженнях не встановив наявності здатності до елементарної витримки до початку старшого дошкільного віку [4,6].

Однак, існують і інші погляди щодо наявності вольової поведінки дітей раннього віку. Так, С.Л. Рубінштейн відмічає, після трьох років у дитини розвивається самосвідомість, з'являється спрямованість у власний внутрішній світ, виявляється виразне прагнення до самостійності, зароджується емоційна оцінка: вона починає приділяти увагу тому, якою буде видаватися не лише для себе, але і для інших. Причому, як вважає І.Д. Бех, поява відображення дитиною самої себе і є першим ступенем у розвитку її волі. У цьому віці дитина здатна діяти не тільки під впливом емоцій, але і всупереч їм, тобто вже стає здатною до керування собою.

Вивчаючи вольову регуляцію поведінки, вольові прояви, вольові якості дітей дошкільного віку та першокласників, В.К. Котирло підкреслює, що головне, що характеризує вольову поведінку дітей уже на ранніх етапах, – це «нерозривна єдність операційної і мотиваційної сторін: у способах, завдяки яким дитина досягає мети, проявляються не лише конкретні вміння, а й певні стосунки...від того, як складається взаємозв'язок мотивів і вмінь здійснювати цілеспрямовану діяльність по суті залежать особливості волі на етапі дошкільного дитинства. Вчений підкреслює, що головною ознакою вольової поведінки є активна, діяльна цілеспрямованість, яка включає боротьбу з труднощами та перешкодами. Мотивація досягнення мети обов'язково включає ставлення до труднощів. У процесі формування мотиву і способів подолання перешкод дитині стає знайомим почуттям напруги і виробляються механізми зусиль. Виховуючи правильне ставлення дітей до труднощів, важливо пам'ятати, що вони не завжди їх помічають, а тому дорослі мають турбуватись про «наявність» перешкод та забезпечувати можливість їх подолання дитиною на сенсорному чи інтелектуальному рівні. «Цілеспрямована активність, яка передбачає свідомі ініціативні спроби вирішення якогось завдання або одержання конкретного результату, розвивається у ході реальної взаємодії дитини з зовнішнім світом, у процесі діяльності, яку організовує і спрямовує дорослий...важливий внесок у вольову поведінку дитини вносить діяльність, яка спонукається пізнавальними мотивами, мотивом виконання вимог дорослих, мотивом подолання перешкод».

Таким чином, вітчизняні дослідники розглядають розвиток вольової поведінки в онтогенезі як процес, що проходить ряд стадій, які поступово ускладнюються. При їх визначенні вчені спираються на встановлений взаємозв'язок особливостей сформованості вольової поведінки, яка пов'язана з розвитком мотиваційної сфери людини, з усвідомленням нею своєї поведінки, з мовним процесом. Ними пропонується різна кількість стадій у залежності від розуміння значимості того або іншого взаємозв'язку.

Використана література:

1. **Баканов Е.Н.** Стадии развития волевых процессов // Вестник Моск. ун-та: психол. – 1997. – № 4. – С. 12-22.
2. **Божович Л.И.** Развитие воли в онтогенезе // Формирование личности в онтогенезе. – М.: АПН СССР. – 1991. – С. 104-142.
3. **Боришевский М.И.** Психологические условия формирования самоконтроля в поведении младших школьников: Автореф. дис...канд. психол. наук: спец. 19.00.07 /М.И. Боришевский – М., 1966. – 21 с.
4. **Венгер А.Л.** Особенности детерминации действий в младшем школьном возрасте // Вопр. психол. – 1975. – № 3. – С. 140-141.
5. **Кожарина Л.А.** Становление произвольного поведения в дошкольном возрасте: автореф. дис. канд. психол. наук: 19.00.07 / – М., 1992. – 18 с.
6. **Котырло В.К.** Развитие волевого поведения у дошкольников. – К.: Рад. шк., 1971. – 199 с.
7. **Лаужикас И.** Очерки по воспитанию воли учащихся: Автореф. дис... д-ра пед. наук. 1.00.07 /Лаужикас И. – Вильнюс, 1967. – 61 с.
8. **Мухина В.С.** Детская психология. – М.: Просвещение, 1985. – 272 с.
9. **Смирнова Е.О.** Условия и предпосылки произвольного поведения в раннем и дошкольном детстве: Автореф. дис. д-ра психол. наук. 19.00.07 / – Смирнова Е.О. – М., 1992. – 37 с.

References:

1. **Bakanov E.N.** Stadii razvitiia volevykh processov // Vestnik Mosk. un-ta: psihol. – 1997. – № 4. – S. 12-22.
2. **Bozhovich L.I.** Razvitie voli v ontogeneze // Formirovanie lichnosti v ontogeneze. – M.: APN SSSR. – 1991. – S. 104-142.
3. **Borishevskij M.I.** Psihologicheskie uslovija formirovanija samokontrolja v povedenii mladshih shkol'nikov: Avtoref. dis...kand. psihol. nauk: spec. 19.00.07 /M.I. Borishevskij – M., 1966. – 21 s.

4. **Venger A.L.** Osobnosti determinacii dejstvij v mladšem shkol'nom vozraste // Vopr. psihol. – 1975. – №3. – S. 140-141.
5. **Kozharina L.A.** Stanovlenie proizvol'nogo povedenija v doshkol'nom vozraste: avtoref. dis. kand. psihol. nauk: 19.00.07 / – M., 1992. – 18 s.
6. **Kotyrló V.K.** Razvitie volevogo povedenija u doshkol'nikov.– K.:Rad. shk., 1971.– 199s.
7. **Laushikas I.** Ocherki po vospitaniju voli uchashhihsja: Avtoref. dis... d-ra ped. nauk. 1.00.07 /Laushikas I. – Vil'njus, 1967. – 61 s.
8. **Muhina V.S.** Detskaja psihologija. – M.: Prosveshhenie, 1985. – 272 s.
9. **Smirnova E.O.** Uslovija i predposylki proizvol'nogo povedenija v rannem i doshkol'nom detstve: Avtoref. dis. d-ra psihol. Nauk. 19.00.07 / – Smirnova E.O. – M., 1992. – 37 s.

Ярич О. Развитие волевой сферы в раннем онтогенезе в коррекционной педагогике

В статье раскрываются особенности развития изучения волевой сферы в раннем онтогенезе. Проанализированы периоды и этапы становления воли в онтогенезе. Осуществлен анализ исследования ученых в общей и специальной литературе по данной проблематике, которые показали, что становление воли в онтогенезе понимается как прохождение ряда стадий, последовательно усложняются и связанные с возрастными этапами психического развития, между которыми сохраняется внутренняя преемственность, что позволяет рассматривать ее онтогенез как постепенный, развернутый во времени процесс, который характеризуется все более сложными формами поведения. Обоснована необходимость изучения формирования волевой сферы в коррекционной педагогике, так как ее психологические предпосылки включают развитие способностей к овладению своим поведением и своими психическими процессами, внутренней саморегуляцией деятельности, преодолению препятствий в достижении цели, то есть механизмы волевого поведения.

Ключевые слова: волевая регуляция, волевая сфера, воля, кинестетические ощущения, мотивация, онтогенез.

Yarych O. Development volitional spheres in early ontogeny in corrective pedagogy

The article describes the features of the study of volitional early ontogeny. Analyzed periods and stages of development will at the ontogeny. research scientists illuminate in general and special literature on the subject, which showed that the formation will ontogeny is understood as the passage of a number of stages that gradually become more complex and age-related mental development stages, between which kept the internal continuity, which can be considered as its ontogeny gradual process deployed at the time, characterized by more complex behaviors. The necessity of studying the formation of a volitional remedial teaching, because her psychological conditions include the development of abilities to master their behavior and their mental processes, internal self-regulation, overcoming obstacles in achieving the goal that the mechanisms of volitional behavior. There will of relationship formation and formation of the child who goes through several age periods, each of which volitional processes play an important role.

Keywords: volitional regulation, volitional, will, kinesthetic sensations, motivation, ontogeny.

Стаття надійшла до редакції 15.04.2017 р.

Статтю прийнято до друку 16.04.2017 р.

Рецензент: д.п.н., проф. Синьова Є.П.